

RAAD VAN STATE

'S-GRAVENHAGE,
Tel. 638935*, Binnenhof 1

9 december 1964.

Onderwerp

Verzoeken bij het antwoord datum en
nummer van deze brief aan te halen

No.

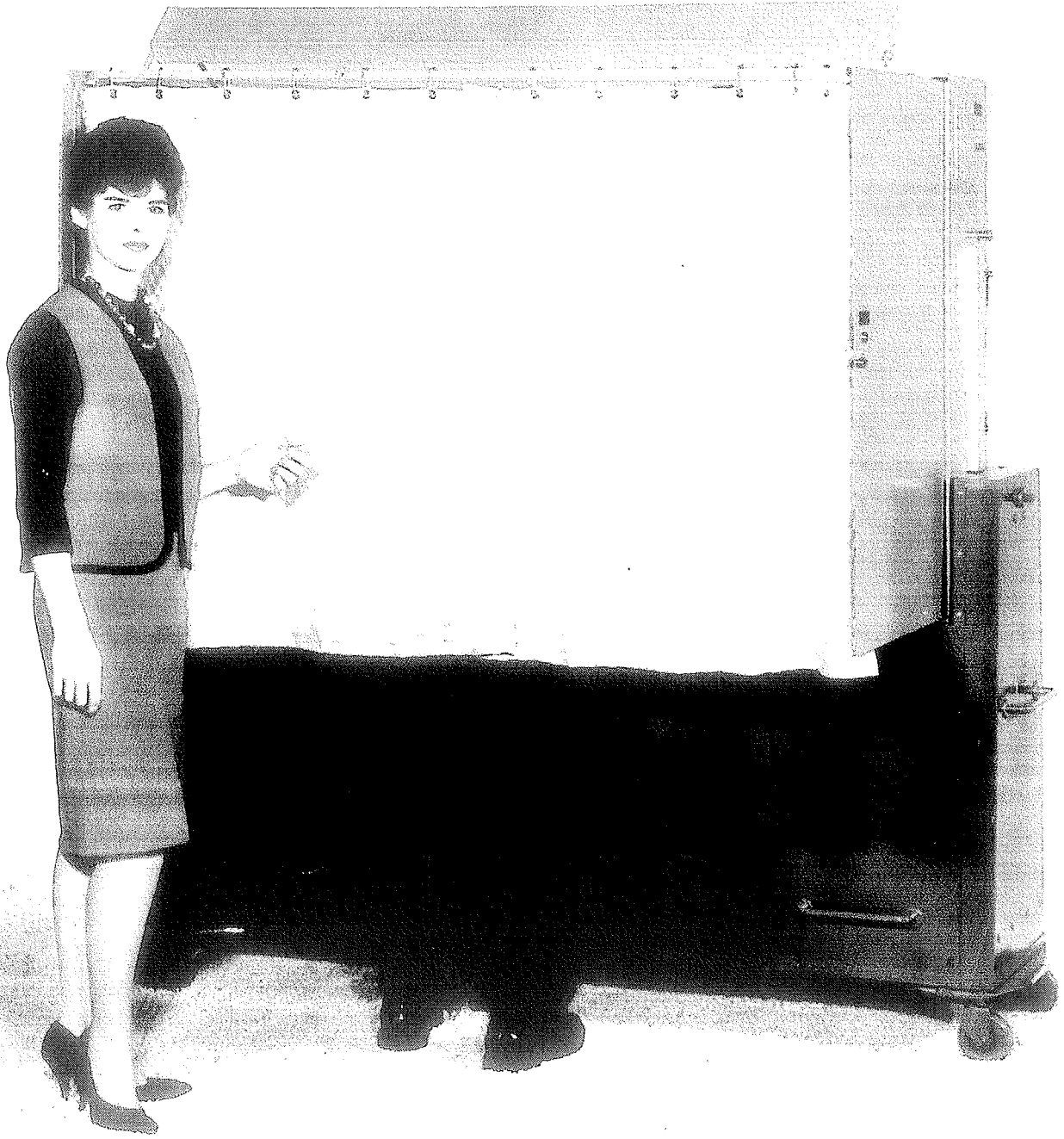
Zeer geachte Heer van Ommen Kloeke,

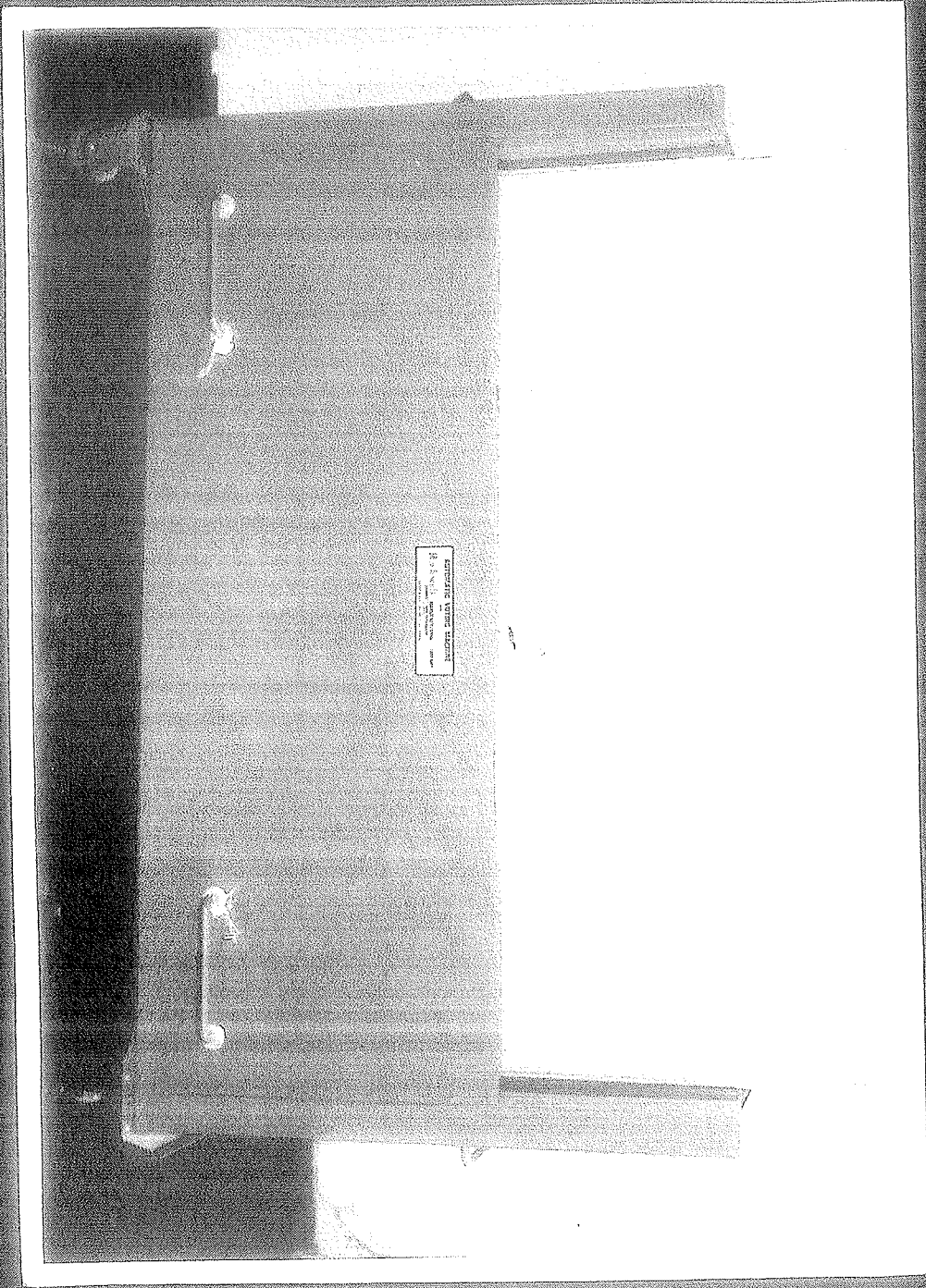
Hierbij zend ik U terug het advies van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten met 5 foto's.
Voor de verleende inzage moge ik U hartelijk
dank zeggen.

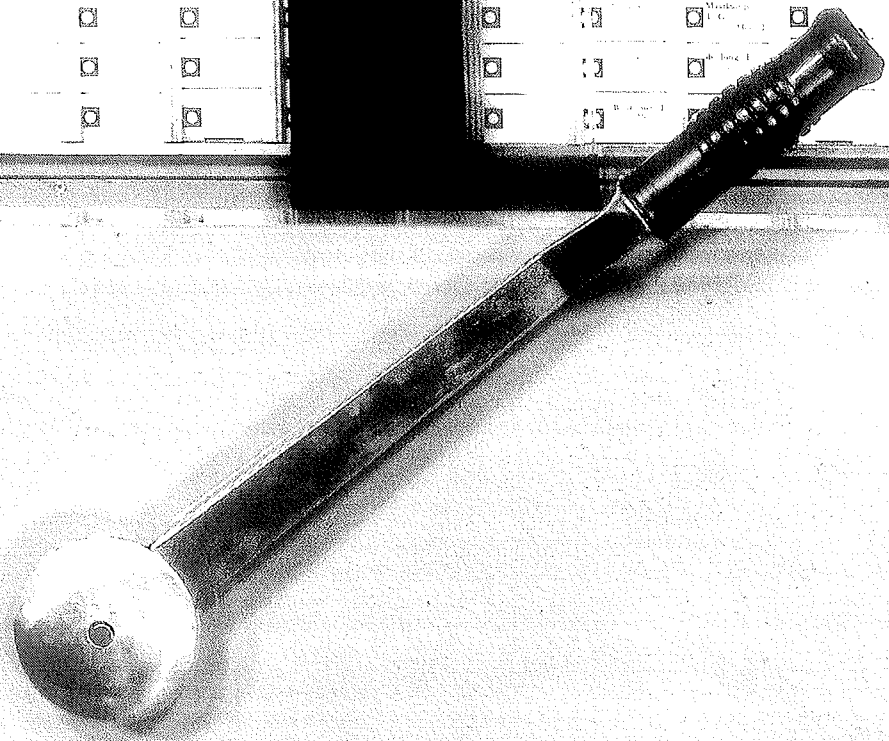
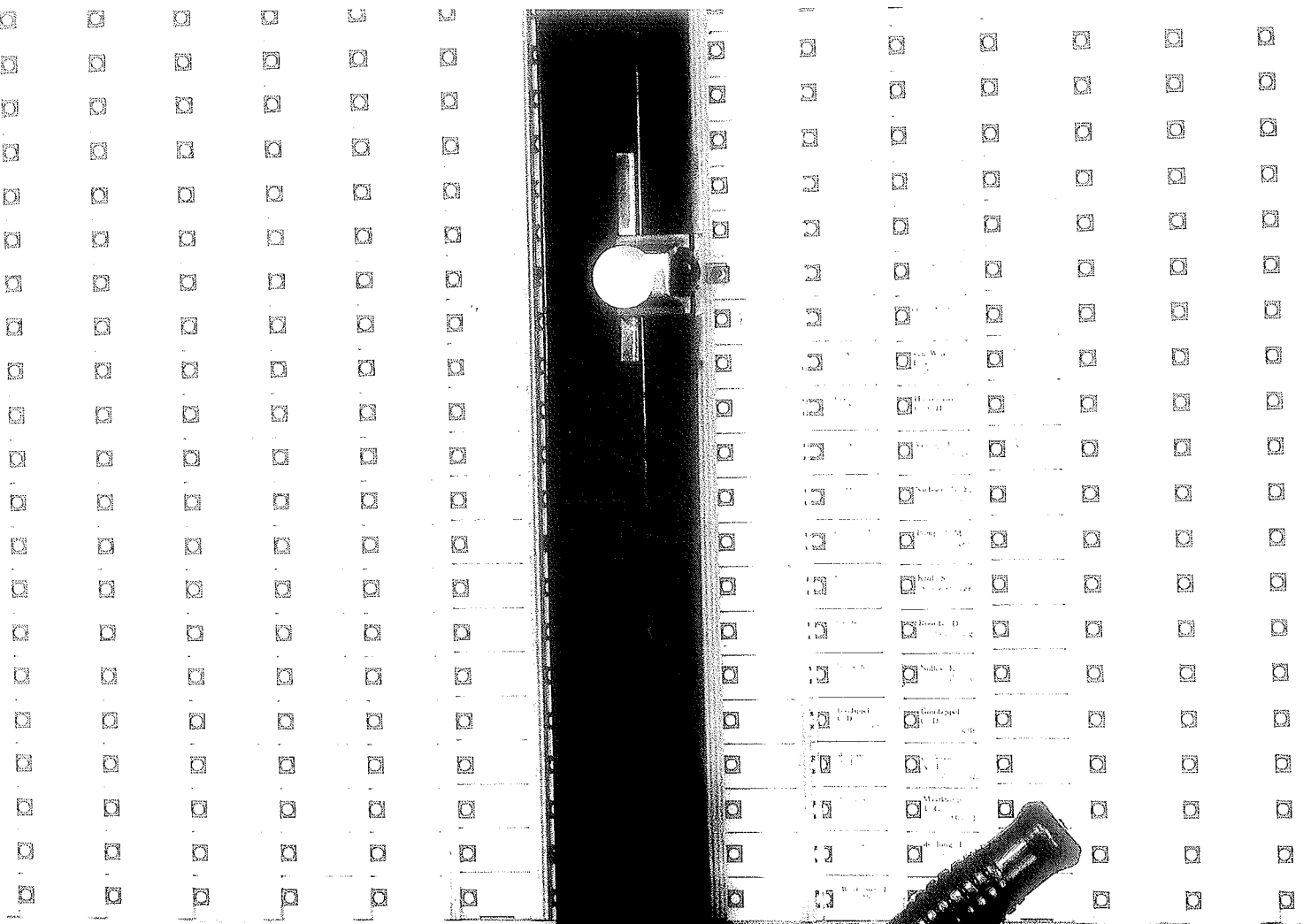
Hoogachtend,

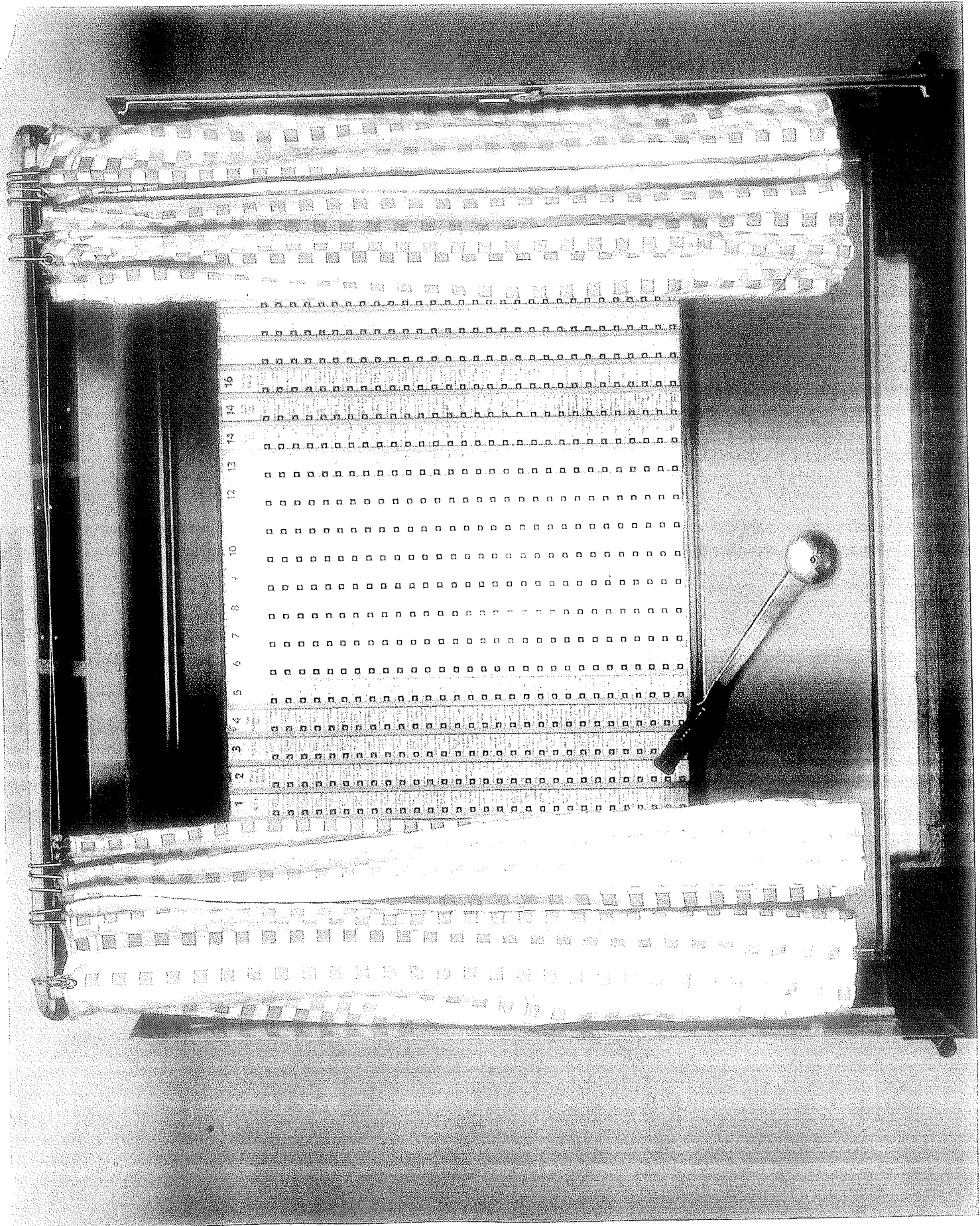

(Mev. M. Desertine)

Aan
de Hoogedelgestrenge Heer
Mr. Dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke,

VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

Afschrift

VERTROUWELIJK

Aan Zijne Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken
te
's-Gravenhage.

Uw kenmerk
afd. B.B. no. B64/
U1587

Uw brief van
2 juli 1964

Ons kenmerk 's-GRAVENHAGE, Paleisstraat 5, Tel. 184550
5035 Datum 20 juli 1964

Onderwerp: Wijziging Kieswet en Gemeentewet.

Bijl.:

Ter beantwoording van Uw bovenvermelde brief berichten wij U zeer erkentelijk te zijn voor de ons geboden gelegenheid een oordeel uit te spreken over het voor-ontwerp van wet tot wijziging van de Kieswet en de gemeentewet. Deze gelegenheid mogen wij tevens benutten om U te doen weten dat men bij het overleg dat wij over deze aangelegenheid met gemeentelijke vertegenwoordigers hebben gehad, veel waardering heeft geuit voor de wijze waarop en de mate waarin aan de van gemeentelijke zijde aan Uw departement c.q. aan de Kiesraad kenbaar gemaakte wensen is tegemoet gekomen. Dit overleg heeft plaats gevonden in een tweetal op 27 mei en 23 juni jl. gehouden besprekingen, waaraan ook door een vertegenwoordiging van de Kiesraad werd deelgenomen. Deze besprekingen hebben een uitvoerige en zeer waardevolle gedachtenwisseling omtrent deze materie mogelijk gemaakt, in het bijzonder met betrekking tot de stemmachine.

Ten aanzien van het ons toegezonden voor-ontwerp mogen wij het volgende opmerken, waarbij wij ons bepalen tot de belangrijkste punten uit de discussies.

Artikel

Artikel B 3, vierde lid.

Mededeling van de redenen van uitsluiting van het kiesrecht wordt - terecht - niet voorgeschreven. Het zou naar onze mening nuttig kunnen zijn, wanneer in de memorie van toelichting alsnog werd aangetekend, dat het vermelden van de redenen van uitsluiting in het door de burgemeester te zenden bericht in sommige gevallen beter achterwege kan blijven, dat de vermelding van de redenen hier niet nodig lijkt, doch dat er geen bezwaar tegen bestaat, dat de burgemeester de uitgeslotene desgevraagd inlicht omtrent de redenen van uitsluiting.

Artikel G 11, eerste lid.

Het verdient aanbeveling dat geen namen of aanduidingen worden gebezigd welke afwijken van, c.q. in strijd zijn met de personalia blijkend uit het bevolkingsregister.

Artikel G 11, tweede lid, laatste volzin.

Duidelijkheidshalve zou tussen "kan" en "het woord" kunnen worden ingevoegd: "in plaats van het woord 'mevrouw' of een afkorting van dat woord".

Artikel G 14, eerste lid.

In de praktijk is de wenselijkheid gebleken van de invoeging (achter het woord "plaatsvervanger") van de passage: "dan wel ten behoeve van de politieke groepering". In de wet zou eventueel kunnen worden volstaan met de verplichting tot storting van de som ten behoeve van de kandidatenlijst. Bij Algemene maatregel van bestuur zou dan desgewenst een nadere detaillering kunnen worden gegeven (art. G 16).

Ten aanzien van de toe te voegen volzin merken wij op, dat, naar ons uit mededelingen van gemeentelijke zijde is gebleken, het criterium "boven een lijst, waaraan een of meer plaatsen werden toegekend" geheel in overeenstemming wordt geacht met de gedachte die aan het voorschrijven van storting van een waarborgsom ten grondslag ligt, t.w. het enigermate tegengaan van het opduiken van allerlei splinterpartijen.

Artikel

Artikel I 1.

In het overleg is wederom gevraagd of er niet een vaste relatie kan komen van de dagen van verkiezing en candidaatsstelling ten opzichte van Pasen. Wij mogen hier volstaan met een verwijzing naar ons schrijven van 19 juli 1962, no. 3197, waarmee wij Uw brief van 1 mei 1962 afd. B.B., no. B62/757, hebben beantwoord.

Artikel I 6, tweede lid.

In vorenvermeld overleg hebben de gemeentelijke deskundigen unaniem uiting gegeven aan hun erkentelijkheid voor de hier voorgestelde zeer praktische oplossing.

De stemmachine.

Wij mogen onze beschouwingen ten aanzien van de stemmachine aanvangen met de opmerking, dat het openen van de mogelijkheid tot het gebruik van stemmachines in deze tijd van mechanisatie en automatisering valt toe te juichen. De twee direct in het oog springende voordelen die van het gebruik van stemmachines zijn te verwachten, zijn:

a. de kans op het maken van fouten door de kiezer wordt geringer; de kiezer kan niet, zoals bij gebruik van een stembiljet, door aanwijzing van twee of meer kandidaten of door aanduidingen bewerken dat zijn stem ongeldig is; wil hij geen kandidaat aanwijzen of slaagt hij daarin naar zijn mening niet snel genoeg of in het geheel niet, dan zal hij, wil hij tenminste niet zonder meer de stemmachine verlaten, een blanco stem (moeten) uitbrengen; mede hierdoor bestaat de kans dat het aantal blanco-stemmen zal stijgen;

b. de vaststelling van de uitslag van de verkiezingen zal minder tijd vergen; hierbij verdient het echter de aandacht, dat een bepaald totaal eerst kan worden vastgesteld, wanneer de laatste daarin te begrijpen uitslag is bekend geworden. Naar onze mening dient als volstrekte eis te worden gesteld, dat één stemmachine zal blijken eenzelfde capaciteit te hebben als vier stemhokjes. Anders zullen de kiezers op de "spitsuren" genoodzaakt worden meer of minder langdurig in de rij te staan, hetgeen onaanvaardbaar moet worden geacht. Dit punt klemt te meer, nu verscheidene gemeentebesturen met het oog op de kosten

en de langere openstellingstijden van de stembureaus het aantal stembureaus wenselijk te beperken, waartoe de voorgestelde wijziging van artikel E 2 mede de gelegenheid zal bieden.

Wij mogen ons verder de volgende opmerkingen van min of meer technische aard veroorloven:

- a. de vraag is gerezen of de stemmachine van het onlangs hier gedemonstreerde type niet te hoog is; de lijsttrekkers staan boven ooghoogte; dit bemoeilijkt het instellen van de machine, in het bijzonder voor kleine mensen en gebrekkigen;
- b. van de gedemonstreerde stemmachine gaat - na instelling door de kiezer - het lampje branden; in geval van onjuiste instelling gaat het lampje daarna weer uit. Te verwachten is, dat dit niet steeds zal worden opgemerkt; het lijkt daarom beter dat het lampje alleen bij een juiste instelling gaat branden;
- c. vermeden dient te worden, dat het bepalen van de keuze gepaard gaat met klikgeluiden, aan de hand waarvan van buitenaf min of meer zou kunnen worden nagegaan welke keuze de kiezer heeft gedaan; de stemming zou dan niet meer helemaal geheim zijn; wel wenselijk is op zich een nokkensysteem of iets dergelijks ter vergemakkelijking van een juiste instelling;
- d. het overhalen van de hefboom van de gedemonstreerde stemmachine gaat te zwaar voor bejaarden en gebrekkigen; wellicht is het ook beter, dat de hefboom van voor naar achteren (of omgekeerd) moet worden bewogen dan van rechts naar links (of omgekeerd);
- e. wanneer er, afgezien van de totaal-teller, een telwerk niet functioneert, wordt dit niet gesignaleerd; ingeval van ontdekking bij de vaststelling van de uitslag na afloop van de stemming zit men met de moeilijkheden; blijft ontdekking achterwege (hetgeen heel goed mogelijk is omdat van veel telwerken niet valt te zeggen of zij in de nulstand zijn blijven staan omdat zij niet functioneerden dan wel omdat op de betreffende kandidaat geen stem werd uitgebracht), dan wordt er een onjuist (te hoog) aantal blanco-stemmen verkregen;
- f. de gedemonstreerde stemmachine is zeer volumineus; er zal

dus veel opslagruimte zijn vereist; naar onze mening zou gestreefd dienen te worden naar een veel kleiner, liefst onder een flauwe hoek op een tafel te plaatsen tableau, waar de kiezer bovenop kan kijken (zie ook punt a).

Aan de financiële zijde van deze aangelegenheid is tijdens vorenbedoelde besprekingen uitgebreid aandacht geschonken. De conclusie was dat, ook al is een nauwkeurige calculatie op dit ogenblik niet te maken, het in ieder geval wel vaststaat, dat de gemeenten die tot het gebruik van stemmachines zullen overgaan, voor een bepaaldelijk niet te verwaarlozen investering staan. Weliswaar kan gewezen worden op enkele besparingen (drukwerk, stembussen, stemhokjes, enz.), doch daar staan extra kosten wegens onderhoud, opslag en vervoer tegenover. Gelet op de snelle voortschrijding van de techniek moet voorts worden verwacht, dat het begintype van de stemmachine na betrekkelijk korte tijd niet meer zal voldoen, omdat men dan hogere eisen zal stellen. In verband hiermede zal de termijn van afschrijving ten hoogste 15 jaar mogen zijn. Al met al mag wel geconcludeerd worden dat invoering van de stemmachine voor het gemeentelijk budget een extra-last van betekenis zal zijn. Verder kan worden geconstateerd, dat een van de hiervoor genoemde winstpunten, t.w. het eerder op de avond van de verkiezingsdag bekend worden van de verkiezingsuitslagen, een zaak is die op landelijk niveau verre de meeste aandacht trekt, en op plaatselijk niveau weinig interesse geniet. Met betrekking tot het andere reeds genoemde winstpunt, t.w. het verkleinen van de kans op onjuistheden in de verkiezingsuitslagen, kan worden opgemerkt, dat onregelmatigheden in de verkiezingsuitslagen op het landelijk erf verre de meeste opschudding hebben teweeg gebracht.

Gegeven dus de omstandigheid, dat de belangen bij het gebruik van stemmachines voor het overgrote deel andere dan gemeentelijke belangen zijn, ligt het voor de hand dat de animo om zich voor dit doel een financieel offer te getroosten, bij de gemeentebesturen niet groot zal zijn. Die animo zou stellig kunnen worden vergroot, wanneer van rijkswege een ruime bijdrage zou worden verleend in de kosten der machines. In dit

verband verdient het nog de aandacht, dat de uitgaven die de gemeenten doen ter zake van de verkiezingen, globaal gezien slechts voor een derde deel strekken in het gemeentebelang en voor het overige het belang van het rijk en de provincie dienen. Terloops moge er hierbij nog op worden gewezen, dat de investering ook in nationaal verband gezien allerminst gering is.

Wij mogen onze beschouwingen ten aanzien van de stemmachine besluiten met enkele opmerkingen omtrent de sociaal-psychologische zijde van deze zaak, en wel:

a. de omvang van de machine zal bij veel oudere en eenvoudige mensen een schrikeffect te weeg brengen, met het gevolg dat er fouten worden gemaakt die anders achterwege zouden zijn gebleven; voorts zal er in meer gevallen hulp dienen te worden verleend, hetgeen tot tijdverlies zal leiden; bij de conventionele wijze van stemmen daarentegen heeft de kiezer het stembiljet volledig in zijn macht;

b. het vinden van de candidaat van zijn keuze op het stembiljet is zeker niet moeilijker dan bij gebruik van de stemmachine;

c. de kans op file-vorming (zie hiervoor); sommige kiezers zullen dan geneigd zijn niet de tijd te nemen die zij voor het instellen enz. van de machine eigenlijk nodig hebben, doch met een niet correcte instelling genoegen nemen, dan wel geheel onverrichterzake heen gaan; een zeker onbehagen bij de kiezer zal zulks uiteraard met zich brengen;

d. gevreesd moet worden, dat het gebruik van stemmachines de animo om zitting te nemen in een stembureau niet zal vergroten.

Artikel I 24.

Het wil ons als juist voorkomen, dat de raad de gelegenheid heeft te bepalen of in de gemeente stemmachines zullen worden gebruikt. Het budgetrecht zou de raad trouwens ook wel een stem in het kapittel geven. Minder juist lijkt het ons echter toe, dat de raad in eerste aanleg wordt belast met het aanwijzen van de stembureaus waar een stemmachine zal worden

geplaatst.

geplaatst. Deze aanwijzing ligt naar onze mening meer op de weg van burgemeester en wethouders.

Artikel I 25.

Het lijkt in overeenstemming met de vormgeving van andere bepalingen van de Kieswet, wanneer de in het eerste lid onder a. tot en met f. opgenomen voorschriften zouden beginnen met een kleine letter en niet met een hoofdletter.

Onder e wordt ten aanzien van de in een afsluitbare ruimte geplaatste telwerken niet voorgeschreven, dat zij van de buitenzijde niet zichtbaar mogen zijn. Wel zal het vereiste van ministeriële goedkeuring kunnen verhinderen, dat stemmachines met wel van de buitenzijde zichtbare tellers in gebruik komen en kan voorts wellicht een beroep worden gedaan op punt a, doch het lijkt beter, dat dit punt uitdrukkelijk wordt geregeld.

Van het aan het slot van punt e bedoelde telwerk wordt niet gezegd, dat het zich eveneens in de eerder genoemde afsluitbare ruimte dient te bevinden.

Artikelen I 31 en I 32 (oud I 26 en I 27).

Bij het gevoerde overleg bleek men niet enthousiast te zijn over de voorgestelde regeling der werkzaamheden. In het bijzonder beluisterden wij critische geluiden ten aanzien van de nieuwe taak van het derde stembureau-lid, omschreven in artikel I 32. De kans fouten te maken bij het z.g. "turven" van de in de stembus gestoken stembiljetten is groot. Het verschijnsel zal zich gemakkelijk kunnen voordoen, dat stembureaus waar tot dusverre zonder het toepassen van "correcties" een sluitend geheel werd verkregen, bij de nieuwe regeling voor verschillen komen te staan, waardoor de verleiding zou kunnen ontstaan de lijst kloppend te maken. De remedie zou aldus erger kunnen zijn dan de kwaal.

Bij het derde lid van artikel I 31 is de opmerking gemaakt, dat, nu hier wordt gesproken van "het tweede lid van het stembureau", wel eens beslissende betekenis zou kunnen worden toegekend aan de volgorde van benoeming, bedoeld in het tweede lid van artikel I 12 (oud: I 13). Een discussie hierover kan

vermeden

vermeden worden door handhaving van de thans bestaande tekst, eventueel met de toevoeging: "hierna genoemd 'het tweede lid'"

In het zevende lid van artikel I 31 zou de opmerking dat eigenlijk nergens wordt vastgelegd dat de kiezer slechts eenmaal tot het gebruik van de stemmachine wordt toegelaten, kunnen worden ontzenuwd wanneer uitdrukkelijk zou worden gesproken van "het eenmaal gebruiken van de machine".

Artikel I 36, tweede lid.

Wij vragen ons af of het hier voorgeschreven terugbrengen van de machine in de beginstand impliceert het ongedaan maken van het in gereedheid brengen van de machine voor gebruik, zoals omschreven in artikel I 31, zevende lid, laatste volzin. Bij gebruik van een machine van het type dat onlangs hier gedemonstreerd werd zou de hefboom die na de druk op de knop is vrijgekomen en eventueel door de kiezer werd overgehaald, weer, eventueel na terugbrenging in de oude toestand, vergrendeld moeten zijn. Mochten zich hier technische problemen voordoen, dan zou gedacht kunnen worden aan een (fictieve) blanco stem; bij de vaststelling van de uitslag zou dan een correctie dienen plaats te vinden.

Artikel I 41. (oud I 37).

Wij krijgen de indruk dat voor de drie sloten, bedoeld in artikel 25, eerste lid, onder f, dezelfde sleutel zal worden gebruikt. Uitgaande van de gedachte dat het aanbeveling kan verdienen dat het stembureau zich niet occupeert met het sluiten van het bedieningspaneel, doch dat dit werk wordt overgelaten aan het personeel dat met het transport van de machine naar en van het stembureau is belast, lijkt het ons gewenst, dat voor het slot van het bedieningspaneel een andere sleutel wordt gebezigd dan voor de overige twee sloten. Het evenbedoelde personeel is anders in de gelegenheid wijzigingen in de stand van de telwerken aan te brengen. De taak, welke artikel L 13 aan de burgemeester oplegt, zou daardoor onnodig kunnen worden verzwaard.

Artikel J 18.

Onze aandacht is erop gevestigd dat het aanbeveling zou verdienen, dat een kiezer die in het bezit is van een kiezers-

legitimatiekaart, zijn stem kan uitbrengen in ieder willekeurig stembureau. De voordelen daarvan zijn de volgende:

- a. het besluit tot aanwijzing (art. J 18, eerste lid) kan achterwege blijven;
- b. de openbare kennisgeving, bedoeld in art. J 18, tweede lid, is niet meer vereist;
- c. het opmaken van de adressenlijst, genoemd in art. J 18, derde lid, komt te vervallen;
- d. de kiezer kan zich tot het dichtstbijzijnde stembureau wenden en loopt niet de kans naar een veraf gelegen stembureau te worden verwezen.

Het zal, bij aanvaarding van de hier gedane suggestie, waartegen wij tot dusver geen bezwaren vernomen hebben, uiteraard nodig zijn dat aan elk stembureau een formulier model J. 20 wordt verstrekt.

Artikel K 1 - K 18.

Ten aanzien van het stemmen bij volmacht moge in het algemeen worden opgemerkt, dat ons gebleken is dat men bij de gemeenten weinig gelukkig is met de bestaande regeling. Met name de toepassing van de onderscheiden bepalingen, welke de mogelijkheid beperken om bij volmacht te stemmen, levert steeds weer problemen op, in het bijzonder voor wat betreft de controle.

Artikel K 1, tweede lid.

Met het laten vervallen van de zinsnede: "dan wel indien hij gebruik kan maken van de regeling voor het stemmen in een andere gemeente", zou de praktijk zeer gediend zijn. Veel verzoeken om bij volmacht te mogen stemmen moeten thans worden afgewezen omdat als reden is vermeld het verblijf in een met name genoemde gemeente. Wordt in het verzoek een minder gepreciseerde reden genoemd, hetzij toevallig, hetzij omdat de verzoeker de finesses van deze wetsbepaling kent, dan zal in de regel inwilliging van het verzoek plaatsvinden. Het schijnt derhalve niet te gewaagd te veronderstellen dat het dikwijls de argeloze kiezer zal zijn die zijn verzoek om deze reden afgewezen ziet. Het lijkt daarom beter, dat de kiezer wordt

vrijgelaten

vrijgelaten in de keuze om hetzij bij volmacht te stemmen hetzij in een andere gemeente te stemmen, wanneer hij daartoe in de gelegenheid denkt te zijn. Wij tekenen hierbij aan, dat het stemmen in een andere gemeente veelvuldig bezwaren blijkt op te leveren ten aanzien van militairen, o.a. doordat de militair niet zelden op de dag van de verkiezing in een andere gemeente verblijft dan die van zijn eerder opgegeven standplaats. Van belang bij dit punt is, dat door de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd het aantal kiesgerechtigde militairen in actieve dienst niet onbelangrijk zal toenemen.

Artikel K 4.

Een meer waarborgen gevende regeling voor het geval dat de volmachtgever niet kan tekenen, lijkt gewenst. Een verbod om onder deze omstandigheden een volmacht te verlenen zal het plaatsen van een valse handtekening in de hand werken. Wellicht zou daarom eerder gedacht kunnen worden aan het vragen van een ondertekende verklaring van een andere kiezer, bevestigende dat de kiezer de wens heeft te kennen gegeven door de gemachtigde zijn stem te willen laten mitbrengen en dat de kiezer om in die verklaring te vermelden redenen niet kan tekenen.

Artikel K 5.

Bij de nieuwere woonvormen, zoals bv. bejaardenoorden, kan het van min of meer toevallige omstandigheden afhangen, of er sprake is van één adres voor het gehele complex dan wel van een adres voor elke wooneenheid afzonderlijk. Van toevallige omstandigheden kan het dus afhangen of een kiezer huisgenoten, als hier bedoeld, heeft. Wij mogen daarom de vraag opwerpen, of hier niet enige verruiming geboden kan worden.

Verruiming zou voorts verkregen worden wanneer voor de verkiezingen van de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten de mogelijkheid zou worden geopend, dat de gemachtigde stemt in de gemeente, waar hij zelf in het kiezersregister is opgenomen; bij de verkiezing van de Provinciale Staten zou die gemeente dan in dezelfde provincie dienen te liggen. Alleen-

wonende

wonende kiezers wier als gemachtigde aan te wijzen familieleden anders dan in een naburige gemeente wonen, zouden dan niet op het bezwaar stuiten, dat de gemachtigde zich het inconvenient van een reis naar de woonplaats van de kiezer-volmachtgever zal moeten getroosten. Hetzelfde geldt voor kiezers wier familie veraf woont en die bezwaar hebben tegen het machtigen van huisgenoten.

Een nog verder strekkende verruiming zou kunnen worden bereikt, wanneer naast de reeds genoemden als gemachtigde zou kunnen worden aangewezen elke kiezer uit het stembedictriet waartoe de kiezer behoort die bij volmacht zou willen stemmen.

Artikel K 8.

De vraag is gerezen of de mededeling bedoeld in het derde lid, ter besparing van werk niet achterwege zou kunnen blijven. Wellicht zou kunnen worden volstaan met een uitdrukkelijke mededeling op het formulier door middel waarvan het verzoek moet worden gedaan, dat alleen in geval van niet-inwilliging van het verzoek bericht zal worden gezonden.

Bij het vierde lid mogen wij ons de vraag veroorloven, of de redenen die tot een buiten behandeling laten kunnen leiden, niet beter zouden kunnen worden verheven tot gronden voor afwijzing van het verzoek.

Artikel L 2 (oud I 33).

Een mogelijk wat strikte uitleg van het eerste lid zou tot de conclusie kunnen leiden, dat bij gebruik van een kaartregister de niet geparafeerde kaartjes tezamen met de geparafeerde kaartjes in een te verzegelen pak zouden moeten worden gesloten. De praktijk heeft er echter behoefte aan, dat de niet-geparafeerde kaartjes door de administratie kunnen worden benut, bijvoorbeeld voor de controle ten aanzien van de niet verschenen kiezers.

Artikel L 10.

Naar analogie van het vierde lid van artikel L 8 (oud L 6) zou alsnog kunnen worden vastgelegd, dat in het stemlokaal aanwezige kiezers kunnen verlangen dat zij de stand der telwerken mogen controleren.

Artikel N 6, eerste lid.

Het woord "tegelijktijd" uit de tweede volzin slaat terug op het woord "terstond" van de eerste volzin. De voorgestelde invoering bewerkt, dat de eerste volzin in het in die toevoeging voorziene geval niet van toepassing is. Een kleine redactiewijziging zou deze oneffenheid kunnen gladstrijken.

Artikelen U 1, U 2 en U 3.

Vanwege verschillende gemeenten is er bij het mondelinge overleg onze aandacht op gevestigd, dat de in deze artikelen voorgeschreven procedure zeer onvangrijk en ingewikkeld is. Slechts weinig benoemden wikkelen de procedure af zonder assistentie van de bureaus verkiezingen. Bijzondere aandacht werd van gemeentelijke zijde gevraagd voor de termijnen van artikel U 2, tweede lid, en artikel U 3, eerste lid. Ter adstructie van het pleidooi voor vereenvoudiging werd in herinnering gebracht, dat de wet van 22 april 1937, Staatsblad 311, de bepalingen van de gemeentewet op dit punt heeft vereenvoudigd, doch dat bij de unificatie van de betreffende bepalingen voor de Tweede Kamer, de Provinciale Staten en de gemeenteraden in de in 1951 vastgestelde Kieswet die vereenvoudiging weer is teniet gedaan.

Artikel U 4, derde lid en vierde lid.

Met het oog op de in artikel B 2, eerste lid, voorkomende passage "behoudens bewijs van ^{het} tegendeel" zou naar onze mening te prefereren zijn wanneer het uittreksel uit het bevolkingsregister zou dienen te getuigen "dat de benoemde in het bevolkingsregister van de gemeente is opgenomen". Het over de toelating beslissende orgaan kan dan verder met behulp van artikel B 2, eerste lid, beoordelen, of er van werkelijke woonplaats kan worden gesproken.

Artikel X 6, (oud X 7).

De voorgestelde vereenvoudiging - die op zichzelf toe te juichen is - zal het wel noodzakelijk maken, dat de kiezer er via de oproepingskaart en eventueel ook via andere media op wordt gewezen dat de uitnodiging van de burgemeester om verantwoording af te leggen is komen te vervallen en dat hij eigener

beweging. zijn wegblijven zal moeten toelichten.

Tabellen A en B.

Het is ons opgevallen, dat de benamingen Noordbrabant, Noordholland en Zuidholland afwijken van de in artikel 1 der Provinciewet gebezigde namen.

Artikel 4, tweede lid, gemeentewet.

Bij ons is de vraag gerezen, of het de bedoeling is dat het begrip "werkelijke woonplaats" wordt beheerst door artikel B 2 van de Kieswet. In bevestigend geval zou zulks naar onze mening uitdrukkelijk dienen te worden geregeld in de gemeentewet. In ontkennend geval lijkt het ter voorkoming van misverstand gewenst, dat daarover in de Memorie van Toelichting een enkele opmerking wordt opgenomen.

Tenslotte berichten wij U, dat wij het op hoge prijs zullen stellen, wanneer ons te zijner tijd de gelegenheid zal worden geboden ook over een ontwerp tot wijziging van het Kiesbesluit en de daarbij behorende modellen ons oordeel kenbaar te maken.

VERENIGING
VAN
NEDERLANDSE GEMEENTEN

21-7-64
5562